

LBRIS

We know
books

ARHIM. EMILIANOS
SIMONOPETRITUL

**CUVÂNTĂRI DUHOVNICEȘTI
LA SĂRBĂTORI**

EDIȚIA A 2-A

Traducere din limba greacă de
Ierom. Agapie (Corbu)

CUPRINS

Prolog	7
Sigle	17
Anul Nou	19
Anul Nou - mai aproape de Hristos	31
La Teofanie	45
Postul Mare și pustia	51
Isihasmul, făclia veșnică a Bisericii	71
Învierea Domnului, pe temeiul prorociilor	89
Înălțarea Domnului	101
Sfântul Duh	131
Icoana Maicii Domnului „Axionița“	149
Nașterea Cinstitului Înaintemergător	159
Sfinții Apostoli	165
Sfântul Nicodim Aghioritul	177
Sfântul Mucenic Emilian	185
Sfânta Maria Magdalena, cea întocmai cu apostolii	201
Monahul și lumina taborică	209
Schimbarea la Față și viața practică	239
Maica Domnului în viața monahilor	267

Arhangheli în viața noastră de zi cu zi	275
Intrarea în Biserică a Maicii Domnului.....	
Nașterea lui Hristos. Viețuirea monahală.....	307
Nașterea duhovnicească a lui Hristos în noi	327
Arborele genealogic al lui Hristos	347
Sfântul Simon Izvorătorul-de-mir.....	361

LIBRIS

We know
books

ANUL NOU*

Astăzi, 1 ianuarie, începe noul an. Se spune că luna ianuarie își trage numele de la zeul Ianus. Oamenii îl iubeau atât de mult pe acest zeu, încât au vrut să-l facă nemuritor și să-i aferosească prima lună din an. I-au făcut și statui, în care îl reprezentau cu două capete: unul de bătrân și altul de tânăr. Cel bătrân binecuvânta anul trecut, iar cel tânăr aducea noul an. Alteori, îl înfățișau ținând o cheie cu care încuia anul care a trecut și deschidea ușa celui nou. Alteori, purta în mâini numărul „trei sute șizeci și cinci“, scris cu litere grecești, exprimând numărul zilelor anului, ca și cum ar spune că acest zeu stăpânește anii și veacurile, conduce inimile și pașii noștri de-a lungul anilor.

Dar zeul Ianus nu există. Cel care a făcut cerul și pământul și ne-a adus la viață, El ține în mâinile Sale anii și vremile, tot El, și astăzi, ne-a pus în albia anului nou. El este adevăratul Dumnezeu, Iisus Hristos, Care a venit în lume ca să ne dea bucuria Dumnezeirii Lui.

* Predică rostită în biserica „Sfântul Gheorghe“ din Ormylia, 1 ianuarie 1985.

Dar să vedem care poate fi bucuria și reușita noastră, cum putem să străbatem cele 365 de zile care încep acum și care vor reîncepe peste un an, și apoi în toți ceilalți ani, ca să nu ne pară rău și să spunem că viața noastră s-a scurs în zadar.

Astăzi prăznuim Tăierea împrejur a lui Iisus Hristos. La Vecernie și la Utrenie am cântat un tropar mic, dar foarte frumos: „Făcând pogorământ Mântuitorul...”. Mântuitorul a primit să poarte firea omenească și, în plus, să-și taie împrejur trupul Său. Lucrul acesta vrea să ne arate că Hristos este în fiecare zi cu noi, că au trecut acele milenii în care oamenii Îl așteptau pe Dumnezeu să vină pe pământ, pentru că Îl simțeau că este dincolo de astre și de ceruri. Cine poate să ajungă la Dumnezeu, câtă vreme El este mai presus de ceruri? Cine poate să aibă un Dumnezeu Care este atât de departe de inima omului? Omul se lupta și se întreba unde este Dumnezeu.

Dar troparul spune: „Făcând pogorământ Mântuitorul...”. Pentru că am căzut în păcat, la pământ, a coborât împreună cu noi și Dumnezeu, dar, ca să nu fie nevăzut și necunoscut, S-a îmbrăcat cu firea omenească și S-a făcut Prunc. În a opta zi a suferit cea mai mare înjosire, tăierea împrejur. Tăierea împrejur arată că pruncul era păcătos. Îl dezbrăcau pe o masă, în Templu, și îi tăiau ce se taie cu ocazia aceasta. Curgea sângele, pe copil îl durea și plângea. L-au dezbrăcat și pe Hristos și L-au pus pe masa pe care trecuseră păcătoșii, și I-au tăiat ce se taie cu ocazia aceasta, ca și cum ar fi fost cel mai mare păcătos. Care minte și-ar fi putut închipui așa ceva?

Ce sens are acest lucru? Așa cum spun troparele noastre, Vechiul Legământ și teologia noastră, Tăierea împrejur a lui Hristos a fost pentru noi un tip. Adică, Hristos a purtat trupul nostru în așa fel, încât să nu-l mai poată lepăda și să ne poarte cu El în nesfârșitele veacuri. Dumnezeu a făcut ceea ce am făcut și noi, oamenii: S-a supus la cele mai înjositoare ritualuri ale Legii, ca să ne spună: „Unde ai căzut tu, vin și Eu. Unde ești rușinat tu, vin și Eu să fiu rușinat împreună cu tine. Numai și numai să simți că și în iad, și în mijlocul leilor, și în dureri, și în întristări sunt și Eu, Dumnezeul tău.” Așa cum Hristos nu-și mai leapădă trupul, tot așa nici noi nu-L pierdem pe Dumnezeu, Care a pătruns în propriul nostru trup. Suntem nedespărțiți, de acum, de Dumnezeu. Dumnezeu nu mai este deasupra astrelor și cerurilor, ci este aici, în trupul meu, în pleoapele mele, în mâinile mele bătătorite sau însângerate, în inima mea păcătoasă, în durerea mea profundă.

Tăierea împrejur este o preînchipuire a tăierii împrejur cea nefăcută-de-mână, adică a Botezului. Biserica ne botează și ne naște „în Hristos”, ne face oameni noi. Astăzi ne spune: „Copiii mei, odată cu Noul An și cu Tăierea împrejur a lui Hristos, vă înnoiesc, vă botez din nou, vă fac «făptură nouă» (2 Cor. 5, 17), ajunge să vă deschideți inima ca să mă cuprindeți.” Asta înseamnă că ne-am împărțășit de cea mai mare taină, pe care nu și-a putut-o închipui niciun om înainte de Hristos.

Ca să putem înțelege mai bine, Biserica aduce astăzi împreună cu Hristos și un martor al sfințeniei Lui, pe Marele Vasile, primul sfânt pe care îl prăznuim în fiecare an. Marele Vasile ne arată cum putem să fim uniți cu Dumnezeu fără să ne vătămăm. De aceea și în slujba lui se spune

„strălucește tuturor în chip duhovnicesc“¹. Sfântul Vasile este atât de mare, încât te face să-ți închizi ochii de multa lumină pe care o răspândește, pe care o strălucește în chip duhovnicesc de pe cerul lumii. Biserica l-a numit „gura înțelepciunii“, „temelie neclintită a Bisericii“², ceea ce înseamnă că Sfântul a întemeiat Biserica pe temelia lui Hristos și a apostolilor, ca să nu o poată birui nimeni.

De asemenea, la Apolisul slujbei spunem: „Pentru rugăciunile celui între sfinți Părintelui nostru Vasile cel Mare, arătătorul de cele cerești.“ „Arătător de cele cerești“ înseamnă că lumina lui, măreția lui, slava lui ajung până la cer. Cuvântul „arătător de cele cerești“ are și un al doilea înțeles: după ce Marele Vasile a cunoscut cerul, ne descoperă cum este Dumnezeu și cum să-L avem pururea cu noi. Cerurile s-au uimit văzând slava Marelui Vasile.

Sfântul era tuberculos, gârbovit, slăbănog, nu mânca nimic. Și totuși întrecea cerurile, pentru că Dumnezeu ne-a făcut un dar. Spune asta și unul dintre tropare, precum și Apostolul care se citește la Liturghie: „În Hristos locuiește trupește toată plinătatea Dumnezeirii“ (Col. 2, 9). Când oamenii L-au văzut pe Hristos, unii L-au luat în răs, unii L-au bătut cu pietre, alții voiau să-L arunce de pe sprânceana muntelui, iar alții, în cele din urmă, L-au răstignit. În El însă locuia toată Dumnezeirea. Tot așa și în noi locuiește toată Dumnezeirea. De aceea Marele Vasile, așa cum spun troparele, le-a părăsit pe toate,

„alegând împreună-viețuire cu Dumnezeu“³, ca să trăiască zi și noapte cu Dumnezeu.

Troparul Sfinților Trei Ierarhi îi numește pe aceștia „preamari luminători“. Primul luminător este Marele Vasile. Cuvântul „luminător“ înseamnă „lanternă“. Așa cum în întuneric aprindem lanterna și dintr-odată le vedem pe toate, tot așa o mare lanternă, un reflector este și Marele Vasile, care prin viața lui ni-L descoperă pe Hristos. Ne privește în ochi și ne spune: „Uite, aici este Hristos!“ Noi nu vedem lumina, dar o mărturisește și teologia Marelui Vasile, iar Sfântul devine o fereastră prin care noi, oamenii, Îl privim pe Dumnezeu în adâncurile noastre, acolo unde L-am pus prin Botez. Dar fiecare detaliu ne spune că am făcut o nuntă cu Dumnezeu, una care nu e nici lumească, nici exterioară și care nu se mai dezleagă. Este o căsătorie de nedezlegat. În nunta cu Hristos nu există divorț.

Prin urmare, Îl avem cu toții pe Hristos? Desigur, ne-o spune Sfântul. Dar când păcătuim, ce se întâmplă? Să luăm un exemplu. Un tată a strâns cu trudă o avere pe care o lasă moștenire copilului său, căruia îi spune: „Copile, toate acestea sunt ale tale, să facem deci un act, ca să nu ți le poată lua nimeni.“ Dar copilul îi răspunde: „Nu vreau, tată!“ Tatăl le-a pregătit pe toate și așteaptă numai semnătura copilului. Dacă el nu va semna, e cu neputință să-și primească moștenirea care îi aparține. Tot așa și Dumnezeu, vrând-nevrând, Se află în lăuntrul nostru, dar nu ne poate constrânge, vrea ca inimile noastre

¹ Utrenia din 1 ianuarie, *Icos*.

² *Idem*, *Icos*, *Condac*.

³ *Slava* de la Vecernia din 1 ianuarie.

să consimtă cu El și abia atunci lucrează. Dar când noi nu vrem, El șade întristat în noi și nu face nimic.

De aceea Sfânta Scriptură spune: „Nu întristați pe Duhul Sfânt!” (Ef. 4, 30). Lăsați-L pe Dumnezeu să vă îmbrățișeze, să vă lumineze, la fel ca pe Marele Vasile! Lăsați-L să facă din fiecare zi a voastră o amiază însorită! Așa s-a întâmplat cu Sfântul Vasile. Fratele lui, Grigorie de Nyssa, spune numai două propoziții: „În timpul nopții, pe când el se ruga, casa se umplea de strălucirea unei lumini”⁴. În timp ce Sfântul se ruga noaptea, pe întuneric, peștera și el însuși se umpleau pe neașteptate de o lumină imaterială, dumnezeiască, iar el devenea cu totul strălucitor, un luminător. De atunci, Sfântul Vasile vorbește neîncetat despre lumina necreată și despre faptul că, îndată ce Îl cerem pe Dumnezeu, El ni le dă pe toate.

Frații mei, Marele Vasile răscolește toată istoria Bisericii și a legăturii lui Dumnezeu cu neamul omenesc! De aceea aseară, la Vecernie, Biserica noastră a citit din Vechiul Legământ textul care spunea: „S-a arătat Domnul lui Avram și i-a spus: «Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău!»“ Avraam L-a recunoscut de îndată pe Dumnezeu, a căzut la pământ și I s-a închinat. Atunci Dumnezeu, ca să-i dea curaj, i-a spus: „Iată legământul Meu cu tine! Ți-am făcut multe făgăduințe, că din tine va ieși un popor ales, poporul care Îl va avea cu el pe Dumnezeu în fiecare zi. Și acum, privește-Mă, Eu sunt Dumnezeuul tău! Tu, cel muritor, Mă vezi și nu mori. Iată legământul Meu! Tot ce ți-am spus este adevărat. Fiindcă Mă vezi acum, se vor plini și toate celelalte“ (cf. Fc. 17, 1).

⁴ Cuvânt la înmormântarea Marelui Vasile, PG 46, 809C.

După Avraam, L-au mai văzut pe Dumnezeu Isaac, Iacov și miriade de miriade de sfinți, numai și numai ca inimile noastre oarbe să creadă. Dar ce înseamnă acest „Eu“ din cuvintele „Eu sunt Dumnezeul tău“? Când auzi pe neașteptate strigătul „Eu“, tresari. Dumnezeu a vrut ca prin cuvântul „Eu“ să-l facă pe Avraam să fie atent. „Aici sunt Eu, îi spune, aici este și testamentul Meu.“ Oamenii își semnează testamentul la notar, dar „pentru testamentul Meu, zice Dumnezeu, nu e nevoie să mergi nicăieri. Aici unde sunt Eu, tot aici ești și tu. Suntem adunați la un loc și tot ce aștepti se va împlini cu siguranță.“

Și tu, fratele meu, acolo unde stai, plin de lipsuri, zdrobit, acolo unde spui că ești necredincios, că nu există Dumnezeu, numai puțin dacă îți amintești de El, se poate să-I auzi glasul! Acel „Eu“ al lui Dumnezeu înseamnă că nu ești singur: „Aici sunt și Eu, Dumnezeul tău!“ Trebuie să fim foarte învățoși la inimă ca să nu putem pricepe asta!

Dar este cu puțință ca noi, cei atât de păcătoși, care L-am uitat în viața noastră de zi cu zi, să-L avem lângă noi atât de ușor, cu toate că ochii noștri nu L-au văzut, fiindcă slujesc deșertăciunii și stricăciunii? În mod sigur, da! Ce este Sfânta Liturghie pe care am săvârșit-o astăzi? Ce este biserica în care ne-am adunat? Ce lucru săvârșiți de fiecare dată când veniți la biserică? Ce este slujba noastră bisericească? La Utrenie, *Icosul* Marelui Vasile spune: „Veniți, așadar, să stăm în casa lui Dumnezeu, privind stăruitor, cu căldură!“ adică: Veniți să mergem să-L vedem pe Hristos! Aici nu există nimic care să nu fie purtător de Dumnezeu, și de aceea zice: „să stăm în casa lui Dumnezeu, privind stăruitor“. Oriunde am privi, acolo este Dumnezeu! Dumnezeirea întregă a fost acoperită de trupul lui Hristos, și noi suntem

acoperiți în întregime de dumnezeirea lui Hristos. Prin urmare, slujba noastră bisericească ne învăluie cu dumnezeirea lui Hristos. După cum, în trecut, mama învelea copilul cu feșe, tot așa și Hristos ne învăluie cu dumnezeirea Lui, ca să ne ocrotească.

Astăzi vorbim despre Marele Vasile, arătătorul de cele cerești. Dar oare nu fiecare slujbă și fiecare viață de sfânt vorbesc despre trăirile lui cu Dumnezeu? Unde există un sfânt și acolo unde citești viața unui sfânt, acolo poți să auzi glasul lui Dumnezeu: „Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău“ (Ieș. 20, 2). Acolo unde citești, între carte și ochii tăi, sunt Eu, zice Dumnezeu, și toate câte le-a făcut sfântul, martiriul lui, pătimirile, slava lui – toate mărturisesc că Eu eram cu el.

Să-i imităm pe sfinți, să le imităm credința, să credem cum au crezut ei! Și în ce credeau? În Dumnezeul cel nevăzut, Care Se arată în semne văzute. De asemenea, să le imităm căldura! Ce minuni a făcut fiecare sfânt! Ce lei a biruit! Ce împărați a disprețuit! Fiecare sfânt a întrecut orice gândire omenească, pentru că avea râvnă dumnezeiască. Așa cum aprindem o lumânare și se face puțină căldură, tot așa să facem puțină căldură și în sufletul nostru. În sfârșit, să le imităm smerenia! Dar ce înseamnă smerenie? În timp ce suntem păcătoși, năpăstuiți, să avem, cu toate acestea, curajul să mărturisim: „Da, aici se află Dumnezeu!“ Sau să avem smerenia să mărturisim dumnezeirea Lui, așa cum au mărturisit-o sfinții! Locul unde Se află Dumnezeu devine sălașul Lui, și noi, de asemenea, devenim sălașele lui Dumnezeu.

Suntem purtători de Dumnezeu. Când ne mișcăm, să ne amintim că Îl ducem cu noi pe Hristos peste tot. El acceptă să rămână înlăuntrul nostru – însă nu ia parte la păcatul nostru –, iar îndată ce vărsăm o lacrimă ori ne

facem cruce ori spunem „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul!“, ne luminează îndată cele dinlăuntru și ne dăruiește lucrarea Sa nezidită și dumnezeiască. Prin urmare, noi suntem sălașele lui Dumnezeu.

Dar casa noastră ce este? Când mergi, iubitul meu, acasă și din iubire îți îmbrățișezi și îți săruți nevasta, când ești unit cu ea și-i porți de grijă cu dragoste, cu dor și cu jertfă, ce crezi că faci? Îți faci casa purtătoare de Dumnezeu. Să nu vă impresioneze ceea ce vă spun. Prorocul Maleahi îi spune bărbatului: femeia cu care te-ai căsătorit este „părtașa ta și femeia legământului tău“ (Mal. 2, 14). Ce înseamnă asta?

Când avea loc o nuntă în Vechiul Legământ, perechea mergea în prima sâmbătă la sinagogă, bărbatul cu prietenii săi, iar femeia cu prietenele ei. Preoții îi puneau cu cinste în față, și pe bărbat îl socoteau drept cap al femeii, ca fiind un tip al lui Hristos Care avea să vină, și îi dădeau să citească Legea și Prorocii. În acest fel voiau să arate că nunta nu este atât conviețuirea bărbatului cu femeia, cât un acord cu Legea și Prorocii. La fel și noi, prin căsătorie ne legăm viața noastră de Hristos. Iar când au avut loc păcate înainte de căsătorie, Biserica are și atunci îndelungă-răbdare, nu înlătură iubirea ei, milostivirea ei. Episcopul semnează contractul, care înseamnă că cei doi s-au unit cu Hristos. După cum Hristos S-a pironit pe lemnul Crucii, tot așa ne pironim și noi pe Hristos, ca să ne slăvească și să ne dăruiască viața.

Dumnezeu a vrut ca cei căsătoriți să aibă neîncetat bucurie și reușită. De aceea, să vedem realitatea zilnică. Când mergem acasă, unde ne ducem de fapt? La Dumnezeu. Când ne îmbrățișăm soția și copiii, acolo este Dumnezeu. Sfânta Scriptură spune: când se căsătoresc doi tineri, nu e îngăduit, în primul an, ca soțul să meargă în armată, chiar

BRIS We know
 dacă țara se află în cea mai mare primejdie, pentru că oastea înseamnă primejdie, frică, zbucium. Eu vreau, zice Dumnezeu, ca femeia să se veselească, să se bucure, să fie fericită cu bărbatul ei și bărbatul cu femeia lui (*cf.* Deut. 24, 5), ajunge să priceapă că Eu fac toate acestea.

Dar ce facem când le dăm copiilor noștri o educație creștinească, atunci când îi învățăm cum să trăiască după voia lui Dumnezeu? Ochișorii lor devin adâncurile lui Dumnezeu, pline de milă și de iubire. Când ne ajutăm copilul cu răbdare și cu smerenie, dar îi respectăm și libertatea, adică îi îngăduim să trăiască fără să-i fie frică de noi, ce facem? Mărturisim libertatea pe care ne-a dăruit-o Dumnezeu. Așadar, și casa noastră este casa lui Dumnezeu. Acolo unde intră soții și copiii, acolo este și Hristos.

În sfârșit, ce facem când ne rugăm? Ați văzut câte izvoare ni-L dăruiesc pe Hristos – „apa săltătoare spre viață veșnică“ (In. 4, 14)? Ne rugăm, și înlăuntrul nostru intră Dumnezeu. Odată cu răsufierea, intră Hristos. O spun toți Părinții, toți sfinții Bisericii, și o veți pricepe și voi dacă o să încercați. Dumnezeu nu nedreptățește pe nimeni. Așadar, când ne rugăm, se săvârșește intrarea lui Hristos. Așa cum copiii evreilor și adulții și-au așternut hainele ca să intre Hristos în Ierusalim, tot așa și noi, cu rugăciunea, îi așternem lui Hristos propriile noastre haine ca să intre înlăuntrul nostru. Îi așternem durerea noastră, necazul nostru, dorințele noastre, nădejțile, credința și necredința noastră. Hristos primește să-I așternem înaintea și păcatele noastre, ca să le calce în picioare măgărușul – fiindcă a intrat în Ierusalim pe mânz de asin (*cf.* In. 12, 15) – și să le risipească, așa încât omul care se roagă să audă: „Și Eu, Dumnezeu, intru înlăuntrul tău!“

La rugăciune, împreună cu greutatea și nădejțile noastre, întindem și mrejele ca să-L prindem pe Hristos. Ucenicii au aruncat mrejele ca să prindă pești și, în cele din urmă, L-au prins pe Hristos. Avem și noi mrejele noastre. Sunt toate cele pe care le facem și-I plac lui Dumnezeu: virtuțile noastre, postul, privegherea, rugăciunea noastră, chiar și numai o jumătate de oră pe zi. Tot ce facem, Dumnezeu primește ca pe un covor și pășește peste el împărătește, ca să ne binecuvânteze și să ne îmbogățească.

Să știm că suntem neîncetat împreună cu Hristos. Cine nu va fi un om fericit când va înțelege aceasta? Am spus că Hristos a luat trup. Hristos nu se poate să mai trăiască fără trupul Său. Tot așa nici noi nu mai putem trăi fără Hristos. Prin urmare, trupul nostru Îl învâluie pe Hristos, Care S-a îmbrăcat cu acest trup. În Vechiul și în Noul Legământ există același simbolism. În Vechiul Legământ, Dumnezeu Se numea „Iahve“. Numai ce auzi numele acesta și te înfricoșezi! Și totuși, în Noul Legământ, S-a smerit și S-a făcut cum suntem noi, S-a întrupat în Hristos, S-a aplecat ca să ne mântuiască. De aceea nu mai este cu putință să ne despărțim de El. Suntem neîncetat nedespărțiți de Hristos! La Sfânta Liturghie turnăm în Sfântul Potir vin și apă, iar după sfințire, punem și o părticică din Sfânta Pâine. Binecuvântăm vinul și îl facem Sângele lui Hristos. Hristos este acolo. Dar de ce punem și vin, și apă? Dacă nu punem și apă, nu devine Hristos. Dacă punem numai apă și nu turnăm și vin, iarăși nu devine Hristos. De ce? Ca să ne amintească de întâmplarea praznicului de azi. Vinul este simbolul lui Hristos Care îmbată inimile, iar apa este poporul lui Dumnezeu. Așa cum Hristos nu poate să existe fără trup – Dumnezeu nu acceptă să mai stea undeva